This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

"In Romania, nu ne luam (unii altora) ideile in serios"

Poate fi considerata literatura romana o literatura minora? - Ha, ha, te referi la argumentul lui Benjamin Fundoianu, Imagini si carti din Franta. Faimoasa prefata. Raspunsul e - si da, si nu. Da, e o literatura minora, deoarece cultura romana nu are in ea insasi puterea de a-si omologa si sustine valorile. Nu, nu e minora, pentru ca, totusi, le poate produce. Cultura noastra a produs numeroase valori remarcabile, dar, din pacate, ele nu au devenit importante decat dupa ce au fost recunoscute in alte culturi.

De exemplu, Constantin Brancusi. Ramas in tara, Brancusi nu ar fi avut, cu siguranta, destinul international pe care l-a avut in Franta. Mircea Eliade, daca ramanea in tara, ar fi fost arestat si marginalizat: ar fi avut fie destinul lui Mircea Vulcanescu, adica moartea, fie destinul de a fi doar scriitor (sub supraveghere si cenzura, fireste), adica deprofesionalizarea. Asa cum l-a zugravit Cioran intr-un faimos articol (Omul fara destin), dar intr-altfel, Eliade nu ar fi avut destinul care sa faca din el valoarea internationala importanta care este astazi.

De ce? Revin la argumentul meu: pentru ca noi nu avem, in cultura romana, criterii de omologare si promovare a propriilor noastre valori. In acest sens, cultura noastra este minora. Dar, prin faptul ca poate produce valori, nu este minora. De pilda, toate ideile pe care Eliade le-a dezvoltat in Occident intr-o maniera neutru academica se regasesc in cartile lui romanesti. Nu exista nici o idee in cartile care i-au facut faima mondiala si care sa nu se gaseasca intr-o forma sau alta in creatia lui romaneasca.

Ceea ce inseamna ca Eliade, in toto si in nuce, era deja formulat si articulat in Romania. La fel se poate spune si despre Cioran, mai putin corectia importanta a stilului limbii franceze, care l-a disciplinat si i-a permis sa dobandeasca stilul sau formidabil, a carui stralucire nu e de conceput in absenta rigorilor impuse de stilul moralistilor francezi. E un fapt neconjunctural ca Eliade si Cioran si-au atins consacrarea numai in mediul culturii occidentale.

Prin urmare, la noi exista (ma rog, exista...) un mediu intelectual capabil sa produca valori, dar nu exista unul care sa le ofere consacrarea. De ce? Intre altele, pentru ca nu avem un mediu universitar care sa stimuleze contributiile cercetatorilor originali si, uneori, marginali. Apoi, pentru ca la noi nu exista o piata critica a ideilor, iar receptarea contribut iilor unor Eliade si Cioran nu e de gandit in absenta unei astfel de piete de idei. Se poate construi argumentul meu si pe cazul scriitorilor. Sa luam un scriitor - pe Eugen Ionescu, de pilda. Teatrul absurdului.

Ar fi putut Ionescu, din Romania, sa aiba cariera lui Ionesco, din Franta? Eugen Ionesco, fara Thomas Becket, fara Jarry, fara existenta teatrului alternativ, fara atmosfera existentialista din anii '50, nu ar fi putut aparea ca fiind creatorul original care a aparut in Franta. Ceea ce ne

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

lipseste noua este o infrastructura institut ionala care sa promoveze valorile si un mediu intelectual care sa pretuiasca ideile. Fie sa le deteste in cunostinta de cauza, fie sa le aprobe in cunostinta de cauza, fie sa le critice in mod competent.

Deci, Eliade, daca ar fi iesit teafar din puscarie, ar fi fost la noi in cel mai bun caz un fenomen literar, cam in felul lui Noica, o personalitate iesita din comun, de acord, dar receptia ar fi ramas la acest nivel. Piata culturala din Romania nu ar fi putut face din Eliade fenomenul cultural care a devenit el pe piata culturala din Occident. Cauzele sunt chiar mai adanci. Cultura romana a fost intotdeauna o cultura de sincronizare. Niciodata nu a fost o cultura de afirmare. Ironia istoriei a facut ca indemnul lui Lovinescu de a ne sincroniza cu valorile occidentale cu orice pret, foarte bun in sine, sa fie de fapt o fatalitate si un blestem, fiindca niciodata noi nu am reusit decat sa ne sincronizam, noi nu am afirmat niciodata ceva propriu. Sa nu ma intelegi gresit. Nu spun ca noi nu avem valori proprii.

Caragiale, Eminescu sunt valori absolute. Dar au ramas locale, in ciuda faptului ca valoarea lor intrinseca e evident universala! De ce? Pentru ca mediul nostru cultural nu a avut puterea sa faca din ele ceea ce Occidentul a stiut sa faca din Ionesco sau Eliade sau Cioran. Noi suntem, din pacate, doar o cultura de sincronizare si, ca atare, ierarhiile si varfurile sunt fixate din exterior mai degraba decat din interior. - Dar nu numai mediul cultural, dar si mediul politic recepteaza altfel ideile decat, sa zicem, in Franta, unde cultura e chiar un bun patrimonial.

La noi lucrul acesta e doar clamat. - De ce? Ne lipseste infrastructura institut ionala si nu exista o piata de idei. Ca sa existe o piata de idei trebuie sa existe libertate de comunicare, fireste, dar mai trebuie sa existe ceva: incredere in idei. Oamenii trebuie sa aiba incredere in valoarea si realitatea ideilor, pentru ca ideile sa fie luate in serios. Sa presupunem ca tu emiti o idee - de pilda ideea ca exista Dumnezeu, iar Dumnezeu se manifesta intr-un mod criptat in lumea inconjura toare.

Daca iti iau in serios ideea, pot sa ma raportez la ea in trei feluri: fie o accept, si atunci devine a mea si construiesc ceva mai departe, in functie de ea; fie o accept partial, caz in care o critic si construiesc ceva pornind de la criticarea ei, fara sa o anulez, altoindu- ma cumva pe ea; fie sunt in profund dezacord cu ea, caz in care o resping in totalitate, prin critica si inlocuire argumentata. Aceste trei atitudini au in comun faptul ca eu iti iau in serios ideea.

Eu insa cred ca, in Romania, noi nu ne luam de fapt unii altora deloc in serios ideile. A lua in serios ideea cuiva, chiar atunci cand o respingi, inseamna sa o respecti, e un profund respect in critica argumentata. Noi nu ne luam in serios, si tocmai de aceea suntem o cultura de sincronizare. Daca am avea incredere cu adevarat in valorile noastre, le-am lua in serios. Dar nu in sensul ca ne-am bate pe ele in sensul in care se bat si jura nationalis tii nostri pe Eminescu, spunand ceva de genul: "Crezi in Eminescu?"; "Cred in Eminescu"; "Atunci esti de-al nostru!".

Nu, asta nu inseamna sa crezi in ideile lui Eminescu. - E o fatalitate, se va schimba ceva? - Nu cred ca e o fatalitate, cred insa ca suntem cumva imaturi. Imi vine in minte un alt exemplu de incapacitate de a omologa originalitatea ori, macar, de a avea presimtamantul ei, cand apare. Cred ca se poate afirma ca existentialismul a fost experimentat perfect in anii '30 si in Romania.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Atitudinea existentialista, pe care Calinescu in Istoria lui o identifica drept o imitatie servila dupa Andre Gide, nu era de fapt deloc un "gidism", era un nou fel de raportare a scriitorului la continuturile vietii sale, careia ii cauta sensul in autenticitatea trairilor, in cultivarea experientelor limita si in ducerea la extrem a contradictiilor - o definitie de lucru a existentialismului, nu-i asa? Intr-un fel, existentialismul s-a nascut si in Romania - prin afirmatia aceasta, fireste, resping orice interpretare protocronista.

Ceea ce vreau sa spun este ca in tara noastra exista un mediu fertil, in care s-a putut crea, pe nesim- tite, ceva nou. Mircea Vulcanescu, cu amestecul lui de teologie si filozofie, mai precis de teologie mistica si filozofie rationalista, e un alt exemplu de personalitate pe care cultura noastra l-a putut crea, dar nu l-a putut valoriza pe masura. La fel, Noica. Constantin Noica e un filozof major, si-a luat in serios profesia/ vocatia, a cunoscut bine gandirea predecesorilor si a produs ceva nou. Este un filozof de luat in seama.

Or, la noi, e complet ignorat ca filozof. Mircea Florian a fost un universitar profesionist, despre care generatia existent ialista spunea ca era plicticos si asa mai departe. In anii '50 el facea traduceri la norma din Aristotel si, in acea perioada oribila, i-a venit o idee originala, ideea recesivitatii ca structura a lumii, despre care in prefata spune: Am crezut mereu ca toate ideile mele sunt datorate maestrului meu, Johannes Rehmke; or, mi-a venit o idee care nu e a lui Rehmke si ma simt putin vinovat de asta, dar voi incerca totusi sa o dezvolt - si au rezultat cele doua impunatoare volume.

Recesivitatea ca structura a lumii, publicate postum in anii '80. Efectul? Nul. A reactionat Virgil Nemoianu, in Statele Unite. Cultura romana are filozofi de luat in seama, dar ei, in cuprinsul culturii romane, nu au posteritate, nici in zona universitara si nici in zona culturii ideilor generale. Acesta e diagnosticul meu privitor la cultura romana. Nu e minora, deoarece produce valori importante; dar e minora, pentru ca nu are in ea insasi mecanismul de a le omologa si dezvolta: nu e un mediu fertil, in care valoarea sa germineze, iar samanta sa devina arbore falnic.

Pe scurt - le creeaza, dar nu le cultiva. - Esti un ganditor pasional? - Nu sunt un ganditor. Ganditori sunt foarte putini. Aristotel a fost unul. Mai aproape de noi, e Martin Heidegger. Eu nu sunt un ganditor, sunt un scriitor. - Este revolutia franceza falia lumii noastre? - Oh, da. Revolutia franceza a fost o oroare. Eu nu am aflat lucrul acesta decat cand am citit cartea lui Pierre Gaxotte, La Revolution francaise - exista o istorie conservatoare a Revolutiei Franceze si exista o istorie socialista a revolutiei franceze.

Eu, pana atunci, citisem numai istorii socialiste, pe care le credeam adevarate. Crezusem toate calomniile socialiste impotriva lui Ancien regime, si crezusem ca Revolutia Franceza a fost o miscare progresista si benefica, o miscare necesara si in sprijinul drepturilor omului. Cand am citit cartea lui Gaxotte, era in '90, vara, si eram la 2 Mai. A fost un moment binecuvantat, momentul cand mi-a cazut in mana acea carte. A fost o revelatie, nu-mi venea sa cred, din ceea ce citeam, ca putusem ignora atat de mult si atat de radical.

Cand am citit despre masacrul in care, dimineata, au fost scosi de la o manastire pariziana circa o suta de calugari si profesorica lugari, au fost incolonati, iar femeile, revolut ionarele Parisului, i-au omorat unul cate unul pana seara, cu mana goala, am suferit ingrozitor. Sunt doua lucruri in acel episod atroce, unul din nenumaratele masacre care au facut din Revolutia Franceza precursoarea deja matura a revolutionarismului totalitar din secolul XX. Primul este ca oamenii obisnuiti pot comite asemenea fapte monstruoase.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Al doilea este puterea inumana prin care statul le permite unora sa-si ucida semenii, numai si numai pentru ca i-a definit in prealabil, in mod oficial, drept oameni care trebuie sa dispara (in cazul de fata un calugar sau un teolog). Mi s-a facut rau citindu-l pe Gaxotte, pentru ca am inteles atunci prima oara, pornind de la exemplele lui, esenta totalitarismului: statul defineste o categorie de oameni ca fiind daunatoare umanitatii; din acel moment, ei pot fi ucisi de oricine; si, in fapt, daca noi doi am fi acum definiti in mod oficial ca buni de ucis, te asigur ca pana maine s-ar gasi oameni normali, care ne-ar si ucide.

Asta e esenta totalitarismului si de aceea, pentru ca a fost prima sa ii puna esenta in aplicare, este pentru mine Revolutia Franceza atat de odioasa. Ce nu intelesesem cand am citit istoriile socialiste ale Revolutiei Franceze, a fost aceasta pasiune ideologica monstruoasa, care a condus la distrugerea unei intregi societati. Si am mai inteles ca societatea din L'ancien regime nu era deloc depasita ori inumana, cum s-a tot spus de catre revolutionari, a fost o societate in care, daca nu ai trait, vei regreta pana la sfarsitul vietii ca nu ai facut-o. Era deopotriva o societate frivola si bine asezata, era politicoasa, inteligenta, permisiva, toleranta, avand pasiunea conversatiei si cultul bunei-cresteri.

Peste care a venit tavalugul unei ideologii inguste si marginite, care, pentru prima data in istorie, cu metode totalitare, inventand statul iacobin, a subordonat totul statului si a impus societatii, cu forta institutiilor statului, credinta ca faci bine umanitatii generale ucigand oameni particulari - o monstruozitate, ceva de necrezut! Eu credeam ca Revolutia Franceza a fost revolutia instaurarii drepturilor omului. A fost, asa, cu degetul mic, dar cu toata palma a fost o monstruozitate. Nu a fost instaurarea a ceva bun (in schimb, pentru ca s-a abtinut sa ucida, Revolutia Glorioasa a englezilor a fost asa ceva). Revolutia Franceza a produs o falie, e falia politica a lumii moderne.

E actul prin care modernitatea totalitara se instituie in lumea in care traim, iar ceea ce a facut ea nu mai poate fi nici ignorat, nici depasit. Asta e fatalitatea modernitatii. Nu poti sa ignori ca ea a inventat nu numai statul centralizat modern, ci si legatura lui cu impunerea unei ideologii obligatorii, nu poti sa ignori ca modernitatea se naste printr-o ruptura resentimentara de traditie (imi vine sa spun ca se rupe nu "de", ci "impotriva" traditiei), nu mai poti ignora nici concentrarea de putere pe care ea a facut-o posibila si nici inovatia ei absoluta: uciderea legala a unor categorii sociale, din motive ideologice inoculate de catre stat intregii societati.

E un blestem: toate acestea nu pot fi depasite nici daca sunt condamnate. Pentru modernitate, e un fel de destin capcana sa nu poata depasi legatul otravit al Revolutiei Franceze cu adevarat nici atunci cand se raporteaza critic la ea. Va putea fi cu adevarat depasita numai in clipa in care vom putea stabili cu traditia un raport care sa nu-i mai fie tributar. Un lucru aproape imposibil, in cadrul mental de acum. - Te consideri un autor Humanitas fiindca totusi Humanitas este editura care in ultima vreme iti gazduieste cartile? - Eu ma consider un autor Humanitas.

Am debutat insa la Nemira, iar cel care m-a "descoperit" primul e Dan Petrescu. Am debutat in 1992 si cel care m-a debutat a fost Alex. Leo Serban, un prieten de lunga durata. Mai publicasem inainte cate ceva: de pilda, cateva poezii, la Tribuna, in anii '70, ori in Contrapunct, in august 1990 sau 1991, un fragment din poemul din care cativa ani am publicat cateva parti in Vatra, prin grija si ingrijirea lui Al. Cistelecan. Poezia din Contrapunct am publicat- o sub pseudonim, Ion Stratan, bietul Nino, este cel care m-a publicat. Nu-l cunos-team pe vremea aceea.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

M-am dus la Contrapunct ca orice debutant, cu cateva foi, le-am dat, cu teama. Eram emotionat. Alesesem un fragment din poemul epic de cinci mii de versuri, pe care-l scrisesem intre 1984 si 1987. O data pe saptamana, telefonam si intrebam de poem, cand se publica. Ceream cu dl Stratan, care, foarte ceremonios, imi raspundea: "D-le X (X era pseudonimul pe care mi-l luasem), poezia dv. va aparea etc.". Si, pana la urma, dupa mai multe luni, a aparut. Nu-mi amintesc exact, era in august '90 sau '91.

Am mai publicat sub pseudonim in diverse ziare efemere, dupa revolutie, dar de debutat, am debutat atunci cand Alex Leo Serban, pe care-l cunosteam din anii '80, mi-a spus: "Horia, ce faci tu cu tot ce ai scris? E absurd! Ai o biblioteca intreaga. Hotaraste-te odata, si debuteaza!" Si am debutat la Contrapunct, cu o proza: Cristache, un portret. Leo mi-a facut o scurta prezentare, foarte elogioasa. Am fost magulit. Debutul in volum a fost insa altfel. In decembrie 1993 am primit un telefon. O voce pe care nu o cunosteam, mi-a spus: "Buna ziua!

As dori sa vorbesc cu dl Patapievici". "La telefon", am raspuns. "Numele meu este Dan Petrescu", mi-a spus vocea. Cand am auzit, era sa-mi scape telefonul din mana. Ma suna, pe mine, un nimeni, Dan Petrescu, pentru care aveam o mare admiratie, si fata de curaj, si fata de inteligenta. Eram foarte emotionat. M-a anuntat ca am primit premiul de debut pentru eseu al editurii Nemira, iar premiul consta in publicarea volumului meu de debut. I-am spus ca nu am asa ceva. El mi-a spus ca eseurile pe care le-am publicat in 22, Contrapunct, Romania literara si Dilema pot constitui volumul, caci este vorba de premiul pentru un debut in volum, iar premiul mi-a fost acordat pe baza lor.

Ne-am intalnit la editura, am facut cunostinta si impreuna, de-a lungul mai multor luni (toata vara lui 1994) am inceput sa facem cuprinsul. Aveam mai multe variante de titluri, iar el a ales Cerul vazut prin lentila, care i-a placut cel mai mult. Acesta este debutul meu la Nemira. Am lucrat cuprinsul impreuna cu Dan luni de zile. A fost o sarbatoare, pentru mine. Asa ne-am imprietenit. In octombrie 1994 am plecat in Germania pentru sase luni. In octombrie sau noiembrie - am inca scrisorile pe care le-am schimbat cu Dan in acea perioada - inca mai lucram pe cuprins: abia in ultima clipa am optat pentru sectiunile care aveau sa apara in volumul tiparit, orientat de scrierea eseului care incheie volumul, care ii pune concluzia si care trimite la obsesia mea legata de Evul Mediu si de modernitate, obsesie pe am dezvoltat-o mult mai amplu si cu alte mijloace in Omul recent.

Din acest punct de vedere, finalul pe care l-am scris atunci in Germania, pentru a da o concluzie, pe atunci oarecum fortata, unei culegeri de articole aparent disparate, e oarecum profetic: el anunta cartea pe care nu o aveam insa in minte, dar pe care o adulmecam si pe care aveam sa o scriu sase ani mai tarziu - Omul recent. Asa cum am conceput-o impreuna cu Dan, Cerul vazut prin lentila avea un fel de "tonalitate in do major", asa mi-a scris la un moment dat Dan Petrescu. "Da, batrane e bine", si mi-a dat in acest mod bunul de tipar.

Trei luni mai tarziu a aparut cartea in librarii, prin coincidenta cu "cazul Soare". Daca Sorin Adam Matei, autorul teoriei conspirationiste despre debutul meu la Humanitas, ar dori sa respecte adevarul istoric, ar trebui sa tina cont de toate lucrurile acestea, pe care le poate confirma prin corespondenta mea cu Dan, care acum nu imi mai e prieten deloc. Simultan cu constructia cartii de la Nemira se desfasura o alta linie de univers, care avea sa ma duca sa public, in acelasi timp cu debutul de la Nemira, prima mea carte la Humanitas. Aceasta linie de univers era consecinta intalnirii mele cu Monica Lovinescu si Virgil Ierunca, care s-a petrecut in noiembrie 1992.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Cum ti-am spus, eu am debutat cu numele meu, Horia-Roman Patapievici, nu cu pseudonim, in 1992, in Contrapunct, avandu-l ca nas literar pe Alex. Leo Serban. Proza de debut a avut o notita favorabila in Romania literara, scrisa probabil de Adriana Bittel, care era vecina mea de bloc, in strada Caimatei 14. In saptamana debutului de la Contrapunct, am primit un telefon de la Adriana Bittel, pe care o stiam din vedere, ca vecina, si din scris, ca excelenta prozatoare. Ea, fireste, nu ma stia pe mine decat ca vecin.

Mi-a spus: "Horia, nu stiam ca scrii. Da-ne si noua ceva, pentru Romania literara." Asa am inceput sa scriu la Romania literara si prin Adriana Bittel am ajuns sa ii intalnesc, la Paris, pe Monica Lovinescu si Virgil Ierunca. Stai sa vezi cum. - Deci: cum ajunge cineva sa fie cunoscut de toata lumea? - Tot anul 1992 am publicat in Contrapunct, aproape saptamanal. Din vara, am inceput sa public sporadic si in Romania literara, astfel incat, in 1993, lumea legata de aceste reviste incepuse sa stie de numele meu. Era un nume straniu: Patapievici.

Cine mai auzise de asa ceva? Cum mi s-a spus mai tarziu, erau tot felul de ipoteze. Relu Cosasu mi-a spus: "Domnule, eram sigur ca esti un tip in varsta, care a facut deportarea" - asta pentru ca aveam fixatie pe tortura si intemnitare. Mircea Mihaies, care atunci era la Washington, a opinat ca trebuie sa fiu cineva cu stil rafinat si mare cultura, probabil Andrei Pippidi, care, din cine stie ce motive, voia sa publice anumite lucruri fara a-si divulga numele. Altii credeau ca e Dan Petrescu, care inadins, ironic si ludic, si-a luat acest nume grotesc - Patapievici.

In 1993, cred ca la inceputul primaverii, am primit un telefon de la revista 22, era Andrei Cornea, pe care nu-l cunosteam, dar caruia ii citisem toate cartile, si care m-a invitat sa fac o vizita la redactie. Gabriela Adamesteanu mi-a propus o pagina numai a mea, saptamanal, sa scriu orice vreau. Nu mi-a venit sa cred! A fost pentru mine o enorma sansa. Patru sau cinci ani am scris saptamana de saptamana cate o pagina de revista despre toate subiectele care ma pasionau.

De exemplu, legatura dintre alchimie si nasterea chimiei, filozofie politica, istoria ideilor, istoria stiintei, filozofia istoriei, a stiintei, teme literare (Radu Petrescu, de pilda, pe care il ador) etc. Tot ce se adunase de-a lungul anilor (vreo douazeci...) prin fisele mele, tot ce trecuse prin lecturile mele si meditatiile mele, aveam posibilitatea acum, gratie invitat iei revistei 22, sa organizez si sa public. Datorita generozitatii acestor oameni, am inflorit. - Cum de ai ajuns de la editura Nemira la Humanitas? -

La Paris, cand am publicat in Contrapunct un text despre ontologia lui Mircea Eliade (toamna lui 1992, cred), s-a petrecut urmatoarea scena, pe care mi-a povestit-o Monica Lovinescu. Virgil lasa din mana ziarul, dupa ce mi-a citit textul, si ii spune Monicai Lovinescu: "Monique, avem un autor". "Cine?" "Il cheama Patapievici." Asa am intrat in atentia lor. Tot atunci eu imi pregateam plecarea la Paris, cu prima mea bursa, o bursa Tempus, la ...cole Pratique des Hautes ...tudes.

Ada Bittel, cu care ma vedeam la Romania literara si careia ii spusesm ca plec, si care era in contact telefonic cu Monica Lovinescu si Virgil Ierunca, le-a spus ca voi merge la Paris. "Da-i telefonul nostru, sa ne caute cand ajunge." Dupa ce m-am instalat, a trecut cam o saptamana, le telefonez. Imi raspunde Monica Lovinescu. "Domnule Patapievici, trebuie sa ne vedem. Virgil, care sta langa mine, imi face semne ca trebuie sa ne vizitati cat mai repede." A doua zi eram la ei, in faimoasa lor casa din strada Francois Pinton.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Inca din acea seara a inceput o prietenie uluitoare, in care generozitatea oamenilor acestora s-a revarsat asupra mea, care eram un nimeni, cu asupra de masura. Am sporovait aproape toata noaptea, am revenit a doua zi, pe scurt, ne-am imprietenit pentru toata viata. In acel sejur parizian, ne-am revazut de doua ori pe saptamana, pana in decembrie, cand am plecat acasa. Cum stii, Virgil Ierunca si Monica Lovinescu erau (si sunt) foarte buni prieteni cu Gabriel Liiceanu.

Cand Monica Lovinescu a venit in tara, in vara lui '93, Sanda Visan a vrut sa faca o emisiune cu ei doi, cu Virgil si cu Monica, si le-a spus ca ar fi poate interesant daca fiecare dintre ei si-ar aduce cate un invitat. Zis si facut. Monica a chemat-o pe Ileana Malancioiu, Virgil pe mine. Atunci am aparut prima oara la televizor. A fost un dezastru. De emotie, am fost ca paralizat, tremuram de trac, limba mea era teapana, a fost ingrozitor. De temperament, sunt si timid, si emotiv.

Esecul acela, insa, m-a ambitionat. M-am disciplinat. A doua oara cand am aparut la televizor a fost la Iosif Sava, in vara lui 1995. Eram deja, din punctul de vedere al prezentei publice, un timid exersat, caci trecusem printr-un esec, pe care l-am tratat, ca orice handicap, prin exercitiu spiritual, disciplina sufleteasca si vointa a mintii. E suficient sa nu te uiti la camera si sa-i ignori prezenta. Asa disciplinat, am putut face fata Seratei la care m-a invitat Iosif Sava.

Asa am debutat, de fapt, in fata "audientei publice" (nu inca "opinia publica"). Dar sa revin la intalnirea cu Gabriel Liiceanu, autor pentru mine fabulos, pentru care aveam o enorma admiratie. In acea vara, 1993, Liiceanu, pe care nu il cunosteam, a dat la el acasa o petrecere in cinstea lui Virgil si a Monicai. Acolo, Monica m-a invitat si pe mine si asa l-am cunoscut pe Gabriel Liiceanu. Gabriel Liiceanu a fost un amfitrion absolut, o gazda perfecta, cuceritoare, cultivata, admirabila.

M-a primit ca pe un frate. La despartire, i-am invitat, pe Monica, pe Virgil si pe Gabriel, sa vina pe la mine, sa petrecem o seara impreuna. Au venit, am stat de vorba, am ras, am mancat si, dupa aceea, la cafea, Monica zice: "Vreau sa vad si eu volumele acelea despre care mi-ai vorbit". Ii spusesem, la Paris, ca scrisesem, inainte de 1989, peste 80 de volume. I-am invitat in biblioteca si le-am aratat rafturile cu volume format A4, legate in carton tare, de cam 300 de pagini fiecare. "Ce contin, Dumnezeule?", m-a intrebat Monica.

In majoritate, incercari de proze, poezie, eseuri, filozofie, carnete de insemnari, de reflectii, de schite, jurnale; in fine, fisele mele de lucru, memoria mea mobila. Sunt si cateva volume incheiate, i-am spus. Ironica, Monica m-a intrebat: "N-ai cumva si memorii?". "Cum nu", am raspuns, glumind. Si i-am intins cele doua volume din Zbor in bataia sagetii. Monica a deschis volumul doi si a citit, la intamplare, pasajul de la Sihastria, in care eu povestesc cum am plecat de la parintele Paisie, dupa ce mi-a dat binecuvantarea, cum am coborat de la Sihla la Sihastria.

"Gabriel, tu ai vazut cum scrie baiatul asta?", a intrebat Monica Lovinescu. "Nu stiu, ca mie nu mi-a dat nimic", a raspuns Gabriel Liiceanu. "Te rog sa citesti", i-a intins Monica lui Gabriel volumul din care tocmai citise. Si asa, in acea seara Gabriel Liiceanu a plecat la el cu cele doua volume din Zbor in bataia sagetii. Mai tarziu, dupa ce m-am imprietenit cu Gabriel, mi-a spus ca le-a dat referentilor lui. Unul dintre ei era Sorin Vieru, pe care aveam sa-l cunosc mai tarziu, in seminariile organizate in jurul lui Alexandru Dragomir.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

El a facut o recomandare, pe care Gabriel mi-a aratat-o mai tarziu, si care spunea, in esenta, urmatoarele: "Toata lumea zice ca nu a existat literatura de sertar; ei bine, exista - si de cea mai buna calitate! Acest volum trebuie imediat publicat." Si asa a fost. Zborul a fost inclus in planul editorial al editurii Humanitas pentru 1994, a fost apoi amanat pentru 1995 si a aparut, in fine, in iunie 1995. A fost o coincidenta extraordinara.

text Mihail Galatanu, Alice Gherman

foto Octavian Tibar

rev. Flacara, mai 2007